

6
ΞΕΝΙΑ ΠΟΛΥΓΛΩΤΤΑ.

ΠΕΡΙ ΩΝ, ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΎΠΑΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟ-
ΦΩΝ ΕΝ ΓΟΤΤΙΝΓΑΙ ΒΟΥΛΗΣ,

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩΙ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙΝ,

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΗΤΟΙ ΡΩΜΑΙΣΤΙ

ΔΙΑΛΕΞΕΤΑΙ

ΒΙΛΙΕΛΜΟΣ ΜΥΝΝΙΧ,

ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

Εν τη βιβλιοθήκη ουανδενοικιω-ρουπρεχτιη.

ΕΝ ΓΟΤΤΙΝΓΑΙ (Göttingen)
ΤΟΙΣ ΔΙΕΤΡΙΧΙΟΤ ΤΥΠΟΙΣ.

MDCCCXV.

Post. Germ. 4183.

G O E T H I O. S.

Τοῦτο ἀν τὸ βιβλίον, ὅτι Σοὶ μάλιστα ἀνατίθεναι ἐθαρώσα, καὶ ἑαυτο-
μεν τῷ σὺ ὀνοματι οὐδαμῶς ἐστὶ ἄρμοζον· εἰ δὲ τὸ αὐτοῦ τέλος καὶ τὴν
αἰτίαν, δι' ἣν Σοὶ μάλιστα ἀνέθηκα, σκεψαίς, κινδυνεύω ἀπὸ Σοῦ συγ-
γνώμης τυγχάνειν. Ἐπεὶ γὰρ διὰ πολλὰς καὶ διαφορὰς τινὰς αἰτίας, ἃς
δημοσίως γε διηγείσθαι ἀχραντὸν ἀν εἴη καὶ ἀτοπὸν, ἀπὸ παιδὸς ἀκριβοτέραν
τινα τὴν παλαιὰς ταῖς γλώσσαις σπουδὴν καὶ ἐπιμελείαν παρεχὼν διετελέησα,
πᾶσαν τὴν τοῦ βίου τυχὴν ἐν τούτῳ ἔυρων· εἰ καὶ, ὥς εἰκὸς ἐστὶ, καὶ παῖδες
ὄντες πράττειν εἰωθαμέν, τῶν διαφορῶν αἰ γλῶσσων ποιήμασιν ἐξῆς
εὐφραϊνομένοις ἐβίου· ὅμως, ἐπεὶ πρῶτον, ὥς τις καὶ αὐτὸς πολυτρόπος,
ὃς μάλ᾽ ἀπολλων ἀνθρώπων νοῦν ἐγνων, τὸ ἀληθὺς θεῖον ἐφ-
σταμην, ἐς αἰεὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ πρὸς Σε, τὸν ἀληθεστάτον ἐκείνων
ἰερεᾶ, ὅλην τὴν ψυχὴν ἐτρέπον· ὅθεν καὶ ταυτὴ μάλιστα τῇ φιλοτάτῃ
γλώσσᾳ Σοὶ εὐχαρίστειν ἠθέλον. Ἐπεὶ δὲ πολλὰς καὶ διαφορὰς παλαιὰ ἀφορ-

μας ειχον προς το ταις πλεισταις της Ευρωπης γλωσσαις πολλακις γραφειν, αμα δε και λαλειν, ετι δε και προτερον, και εν ταυτη τη Ακαδημια δωδεκα της Ασιας και της Ευρωπης γλωσσας διδασκων διετελησα: επειραζον, οτι μηδεις πωποτε εθαρσησε, εν το Σον ποιηματιον δεκα γλωσσαις ουτως ερμηνευειν, ωστε, ει πως δυναιμην, τον ιδιον εκαστου του εθνους χαρακτηρα αληθινως αποφανοιμι. Ου γαρ μοι φαινεται γλωσσαν τινα ορθως επιστασθαι, οστις μη και τα νοουμενα αυτη ραδιως αποφαινειν δυναται. Επει δε ως τις επι σκηνης ανθρωπος πολλους και διαφορους τινας τροπους και χαρακτηρας επεδειξα, κινδυνευω ουκ εν πασι την αυτην αληθειαν τηρησας. Μαλιστα γε το εβραϊστι ερμενευειν πολλην δυσκολιαν ειχε και ταραχην, δια την των λειψων παυροτητα· οθεν και ταυτης Σοι της γλωσσας τεκμηριον τι και παραδειγμα προσεθηκα.

Vajehi	vajar	naar	et	haschoschanah,	vehi
Και εγενετο	και ειδε	παις	τι	ροθον	και τουτο
haschoschanah	bamidbar.				

το ροθον (ην) εν τω πεδιω.

Και γαρ τοις Εβραίοις, ως και πασι τοις παισιν, εθος εστι, ει τι αυτοις απροσδεκτον και ολως θαυμαστον συμβαινει, τουτο δια του ρηματος hajah (και εγενετο και κ.τ.λ.) σημαινειν. Ουκουν τα γερμανικα εκεινα ρηματα: Sah ein Knab' κ.τ.λ. εβραϊστι ουτως ερμενευτεα ησαν: και εγενετο και ειδε κ.τ.λ. — Επεται: και τουτο το ροθον κ.τ.λ. ουτως γαρ οι Εβραιοι περιφραστικως λεγουσι, ταυτο ρημα δις προφεροντες.

hajetah	beezem	tummo,	} τ. ε. εν τη μεγιστη πληρωσει, μαλιστα πληρουν, βελτιστον.
ην	εν τω οστεω	της πληρωσεως	

vejam	tobat	marreh	meōt.
ετι δε και	αγαθον	(κατα) την οψιν	μαλα.

Ειωθασι γαρ οἱ Ἑβραιοι, τινος χρηματος το καλλος ὑμνουντες, πρωτον μεν τουτο ὅλως καλον ειναι λεγειν· επειτα δε το ιδιον, ὡς ειπειν, αυτου καλλος, δι' ο και τα αλλα χρηματα νικα, καθ' ἐν αποφαινειν. —

Vajar	vehineh	samach	simchah	gedolah
και ειδε	και ιδου!	εχαρη	χαραν	μεγαλην. —

Βουλοιμην αν, χρονος μοι ειη, του̃ πλειονα περι παντων των ἐρμηνευσεων σχολια προστιθεναι, δι ὧν τον διαφορον και ιδιον ἑκαστου του εθνους ποιητικον χαρακτηρα αποφανοιμι· μαλιστα δε και περι των μετρων των Ασιατικων λεγομενων γλωσσων πολλα αν εχω λεγειν, επει ταυτα ου παντως γνωριμα εισι. — Τουτο δε το ες το παραυτικα κτημα, ὡς τις μειζονων γραφων απαρχη, ει μη ὅλως μεμπτη Σοι εφανη, μαλα χαρησω· την γαρ των κριτικων συγγνωμην ουκ απαιτω, αυτοις προσκαλῶν: Ταυτο πειραζετε! —

I. Heidenröslein (v. Goethe). ἙΡΜΗΝΕΥΣΙΣ.

V. 1.

Sah' ein Knab' ein Röslein stehn,
Röslein auf der Heiden.
War so jung und morgenschön,
Wünscht er gern es nah zu sehn,
Sah's mit vielen Freuden.
Röslein, Röslein, Röslein roth!
Röslein auf der Heiden!

β) Βρεταννικη.

* F. BLUMENBACHIO. S.

A Boy did once a Rose see,
A Rose on a heath.
She look'd so fair and lively,
That, when he saw her nearely,
She did him very please.
O Rose fair! o Rose red!
O Rose on the heath!

δ) Αραβικη.

* G. EICHHORNIO. S.

رای شیباب بیهقعة وردا
وراد وحسنة المنظر جدا
كان كل سرور خاضع فيبها
والناضر كتنور الضباب لها
تشتاق نفسه الي ان تطلعاها
والي السرور لقلابة نظرها
يا وردا يا وردا يا وردا
حسنة المنظر جدا

α) Περισικη.

* HAMMERO. S.

بسر روزي کلي ديد
که بر دشت باخنة بيب
بود روشن کنورين رخسار
وبر جواني و سرخي نامدار
وخاهد اورا بديش اورد
وان هر شادمانی بر
انرا سرخ کل شاي بر سپيد
که بر دشت باخنة بيب

γ) Ἑλληνικη.

* F. A. WOLFIO. S.

Ροδον τι παις εν αλσει
Ποτ' εινε τω ερημω
Το καλλος και το χρωμα
Ἵοι μαλισθ' ὁμοιον.
Αυτο δ' εβουλεθ' εινειν
Και εινε μαλα χαιρων
Το ροθιον ερυθρον,
Εν πεδιω ερημω.

ε) Εβραϊκη.

* TH. CHR. TYCHSENIO. S.

ויהי וירא נער את-השושנה
והי השושנה במרבך: חיתה
בעצם תפוז וגם טבת מראה
מאד: ונכספה וגם כלתה נפשו
לראתה: וירא והנה שמה שמחת
גדולה: כי שושן השדה לשושן
ולשמחת כל לבן כי חבת מראה
מאד:

2) Ρωμαικη.

* G. MITSCHERLICHIO. S.

Rosam puer colore
Auroram vt matutinam
Remotis en! in campis
Conspexit iuuenili.
Ac illam tunc videndi
Iam auidus, adspexit
Remotis en! in campis
Ruberrimam colore.

3) 'Ισπανικη.

* HEERENIO. S.

(Redondillas de arte mayor — Quintillas).

G l o s s a.

; Rosa! ; Rosa! ; Rosa!
; Rosa amorosa!

Viendo un mozo a una Rosa
D'un agradable semblante,
Y como Aurora muy hermosa,
Hallòla bien a su talante,
Y mirava a la melindrosa
; Rosa! ; Rosa! ; Rosa!
; Rosa amorosa!

η) Ιταλικη.

* F. BOVTERWECKIO. S.

Vedendo un fanciullo una bella Rosa
Che nella pianura fioriva,
E come l'alba soave e rugiadosa
Pareva, di mirarla appetiva
E rimirava più la graziosa,
Che nella pianura fioriva.
O bella Rosa! o frescosa Rosa!
O nella pianura tua amorosa!

ι) Γαλλικη.

* G. SARTORIO. S.

Jadis un garçon vit une Rose,
Une Rose dans un pré.
Elle fut si belle et si eclose
Qu'il n'en voulut a autre chose
Qu' à la voir de près.
O Rose belle! o Rose rouge!
O Rose dans un pré!

κ) Τυρκικη.

* F. A DIEZIO. S.

بقدي اوغلا بخت كلبي جون اب حيوان
جراغ كل هر جا نوب فرورزان
بوي كنزار اتدي سولدكلو هوايي مشكذاب
كم پره اپنجه اولور قطره شبيتم كلاب
كلك چشم مبا في
ادر سزنده مستانه نكاي

V. 2.

Knabe sprach: ich breche *dich*
Röslein auf der *Heiden!*
Röslein sprach: ich steche *dich*
Dass du immer denkst an *mich,*
Und ich will's nicht *leiden.*
Röslein, Röslein, Röslein roth!
Röslein auf der Heiden!

 $\alpha)$

گفت پیسر خاهم کارا جـ پـ د
که بر دشت خنـ پـ پـ د
گفت کل خاهم نزد ترا
تا خیال کنی از مرا
و بخاهم ان کار را بر د
که مرا درد جگر دوز را خواهد کرد
انرا سرخ کل شادی بر سپـ د
که بر دشت بخنـ پـ پـ د

β)

The boy then said: I take *thee*,
O Rose on the *heath*!
She answered him: I punish *thee*,
That thou mayst ever think on *me*,
Since it does me not *please*.
O Rose fair! o Rose red!
O Rose on the *heath*.

2)

Ὅγ' εἶπε: Φίλε ρόδον!
 Δεῶ, θεῶ σε κλασαι.
 Το δ' εἶπε: σε κεντησω,
 Αἰ ὥς μνημονευῃς,
 Οὐκ ἐθέλω δὲ πασχειν,
 Ω ροδιον ἐρῦθρον,
 Ἐν πεδίῳ ἐρημῷ!

8)

قال الشهاب أسمعك السوردا
وراد وحسنة المنظر جدا
قالت الوردة ابتك اليومها
وذكرتني لا ريب نرماقا
وما أحتملت هذا الخمسا
صعب القلبيا والنفسا
يا وردا يا وردا يا وردا
حسنة المنظر جدا

(3)

וַיֹּאמֶר הַנַּעַד שְׂבַד אֲשַׁכֵּר אֶת־
הַשׁוֹשְׁנָה בַּמִּדְבָּר׃ וַתֹּאמֶר
הַשׁוֹשְׁנָה חֲמִסִּי עָלֶיךָ וְאַפְתָּךְ
וְתוֹפְנִי עוֹלָם וְעַד כִּי לֹא אֲבִיתִי
וּמֵאַנְתִּי אֲנִי לִתְתִּי לִרְאֵת אֶת־
חֲמִסְךָ כִּי שׁוֹשׂוֹ הַשְׂדֵּה לִשְׁשׁוֹן
וּלְשִׁמְחַת כָּל לֵבָב כִּי תִבֶּת מִרְאֵחַ
מֵאֵד׃

Σχολία μικρά (προς το τούτον τον τοπον πληρωσαι).

Τον ιδίον των γλωσσών χαρακτηρα γνωιη τις αν και εκ του τροπου, ω παλαιως τε των αν-
δρων και των γυναικων ονοματα πολλοις τοις εθνεσι αδιαφορα ησαν. Και γαρ τοις μεν Εβραιοις
גבר (Περσ. — گبر — گویا — گوی — گوی — گوی — گوی) παλαιως εστι αντι του גבר
(גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר — גבר)
(ο, ή παις) αρσενικως τε και θηλυκως εχρωντο. Και ή μεν πλουσιοτατη των Αραβων γλωσσα τους

2)

Legam, legam te, Rosa!
Remotis en! in campis
Ait: sed illa: pungam
Aculeis te meis,
Vt semper recorderis,
Remotis en! in campis,
Ruberrima colore!

1)

Jo bramo, dice il fanciullino, Rosa
Del campo, tuo fiore di cogliere.
Ma puntarèti, che son affannosa,
Dice la Rosa, mai di soffrire
Cosa sì violenta, e dolorosa.
O bella Rosa! o frescosa Rosa!
O nella pianura tua amorosa!

9)

Dixòle el mozo: o muy hermosa
Tomarte aora yo quiero.
Y respondendole, ennojosa
Dixò: picarte yo espero,
Por no padecer esta cosa.
; Rosa! ; Rosa! ; Rosa!
; Rosa amorosa!

1)

Mon gars dit: de te cueillir
O Rose, j'ai envie.
Elle dit: Moi je t'en veux punir,
Jusqu'à t'en faire ressouvenir
Tous les jours de ta vie.
O Rose belle! o Rose rouge!
O Rose dans le pré.

V. 3.

اوغلا بجق غنچه كل دورتي
كل اوغلا بجق دورتي
غنچه فكري كلشك اوليشدي
بفرته باش
كلك چشم ميا هي
ادر سز پنه مستانه نكا هي

2)

V. 2.

عشع بسر جبين ابدوب جاك
بسر كوزين قلبي شدي نه ناك
كفت بسر غنچه كل بر دست دورم
دن سني جودق سورم
كلك چشم ميا هي
ادر سز پنه مستانه نكا هي

διαφορους αει του παιδος ενιαυτους μηνυει, ως (fanciullino, τυρκ. اوغلان &; περσ. بسر)
fanciullo τυρκ. اوغلا بجق). 'Ουτως αρα και το ρημα του βλεπειν αι μαλιστα πεπαιδευ-
μεναι γλωσσαι προς τον νοον, αι δε αλλαι (οτι και οι ανθρωποι πασχουσι), αει προς τας του σωμα-
τος ορμας αναφερουσι. Και γαρ ηα (نظر, بصر, رأي) κ. τ. λ. περσ. (بيدن) παλαιως εστι
βλεπειν, videre (וכי ηא-הנה-הא). συναπτεται δε και τω η. μαλιστα δε τω ην). ει τε το η
απεται, εστι αν το gaze, mirar alguna cosa por divertimento y curiosidad. (ηη αραβ.
تفرج على شي ما. οι δε Συροι και οι Χαλδαιοι τοτε μαλιστα χρωνται τω ηα). επειτα δε επιου-
τος του χρονου μηνυει και το cernere (ιερμ. 20, 12. περσ. زکرستن). — Τοις μεν των
ροδων εικοσι οι Περσαι μαλιστα χρωνται, ως زخسار جون به شست و جون انتاب κ. τ. λ.

V. 3.

Und der wilde Knabe brach
s' Röslein auf der Heiden.
Röslein wehrte sich und stach,
Half ihr doch kein Weh und Ach,
Must es eben leiden.
Röslein, Röslein, Röslein roth!
Röslein auf der Heiden.

β)

To take away the boy then went,
The Rose on the heath.
She did in her defense him rent,
But was to this misfortune bent,
Though it did her not please.
O Rose fair! o Rose red!
O Rose on the heath!

δ)

وشباب اخذ بيده الورد
وراد وحسنة المنظر جدا
وردة نظرت وبكت لها
ومن هذا ما كان نصير لها
لانصرده النواح والدموع لها
وشباب بيده اخذها
يا وردا يا وردا يا وردا
حسنة المنظر جدا

α)

وېسر يې ادب کله را بېچېد
که پر دشت بڅنډېد
کل بېتاراج رفته نزد اورا
وتران دېر نېست اورا
وېسر او را بدست ساخت
گرچه کل او را داخت
انزان سرخ کل شايې برسېد
که پر دشت بڅنډېد

γ)

Και οὗτος μεν θρασυνιον
Το ροδιον εκλασε.
Το δ' αυτον εκεντησε,
Αλλ' οφελος ουκ ειχε,
Εδει δε τουτο πασχειν.
Ω ροδιον ερυθρον,
Εν πεδιω ερημω.

ε)

והנער לקח את-השושנה:
ויהי השושנה את-הנער:
והדבר הזה לא עורה וחמס
הנער עליה: כי שושן השדה
לשושן ולשמחת כל לבו כי
חבת מראה מאד:

Εχεις γε πολλά τοιαυτα τινα επιθετα γραφικα εν τούτοις τοις ρήμασι:

وېر پک کو شه چمنش (توت ېستې του γεωργου) کلېني بود تا نره تر ان نېمال کامراني
وسرافرازتر ان شاي شجره شادمانې

Εστι δε τούτοις και μαλιστα οικειον το το ροδιον ως τι προσωπον νοειν' ως εν τούτοις τοις ρήμασι:

کل بېرېر لب دېرېد انم چه مېکويېد که بيان بلبلان يې نوارا در فغان مې اورېد

κ. τ. λ. κ. τ. λ.

ξ)

Audaci ille Rosam
Remotis en! in campis
Manu florentem carpsit.
Defendit illa sese,
At patitur dolorem,
Remotis en! in campis
Ruberrima colore.

θ)

El muchacho tomò la *Rosa*
D'un agradable *sembiante*.
Con virtud ella muy *forzosa*
Picò, pero en un *istante*
Llevò el mozo a la *briosa*.
; *Rosa!* ; *Rosa!* ; *Rosa!*
; *Rosa amorosa!*

η)

Ed il ragazzo tolse poi la *Rosa*,
Che nella pianura *fioriva*.
La *Rosa* combatteva *valorosa*,
Ma poi forzatavi pero *pativa*,
Questa inumana e violenta *cosa*,
E nella pianura la *soffriva*.
O bella Rosa! o fresca Rosa!
O nella pianura tua amorosa!

ι)

Et le villain *recueillit*
La Rose dans le *prè*.
La pauvre Rose se *defendit*,
Mais sans qu'elle eut aucun *salut*,
Elle le souffrit *malgré*.
O Rose belle! o Rose rouge!
O Rose dans le pré!
